
Λογοτεχνικά κείμενα

Το κείμενο που παρατίθεται έχει επιλεγεί από το βιβλίο του **Amos Oz** «Το Μαύρο Κουτί», το οποίο υμνήθηκε από τη διεθνή κριτική και τιμήθηκε το 1988 με τα βραβεία “Femina”, στη Γαλλία, και “Wingate”, στη Μεγάλη Βρετανία. Ο συγγραφέας γεννήθηκε

στην Ιερουσαλήμ το 1939 και θεωρείται ο μεγαλύτερος σύγχρονος συγγραφέας του Ισραήλ. Στα 15 του χρόνια εγκατέλειψε το πατρικό σπίτι και δούλεψε σε Κιμπούτς. Το κράτος, αναγνωρίζοντας το συγγραφικό του ταλέντο, μετά την δημοσίευση των πρώ-

των διηγημάτων του, τον έστειλε να σπουδάσει φιλοσοφία και λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ. Μετά το πέρας των σπουδών του, επέστρεψε στο Κιμπούτς, ενώ παράλληλα δίδασκε στο Λύκειο και συνέχιζε την λογοτεχνική προσφορά του. Τα έργα

του, μεταφρασμένα σε 27 γλώσσες, έχουν κερδίσει πολλά λογοτεχνικά βραβεία. Στο «Μαύρο Κουτί» σκιαγραφείται με δραματικότητα η σύγκρουση, ο χωρισμός και η απελπισία δύο ανθρώπων που αγαπήθηκαν με παράφορο πάθος, δέθηκαν με το δεσμό του γάμου και απέκτησαν ένα γιό, που, βιώνοντας τις βίαιες συγκρούσεις των γεννητόρων του, έκανε στην εφηβεία του την δική του επανάσταση, έκοψε τον ομφάλιο λώρο με την οικογένεια και στράφηκε στη δουλειά της γης, μακριά από τον αλληλοσπαραγμό των γονέων του.

Παρ' όλα αυτά, ο χωρισμός, το μίσος και η εκδίκηση των ηρώων είχαν άμεση αρνητική επίπτωση στη δια-

μόρφωση της προσωπικότητας του γιου-θύματος.

Ο έρωτας, μεταμορφωμένος σε, αβυσσαλέο μίσος, οδηγεί τους πρωταγωνιστές στο Γολγοθά των έντονων ψυχικών συγκρούσεων, που βιώνοντας την έσχατη δυστυχία των παθών τους, φθάνουν σταδιακά στον εξαγνισμό και την αλληλοσυγχώρηση, μέσω της προσωπικής δοκιμασίας και του επικείμενου θανάτου του θύτη πατέρα, ο οποίος, πέρα από τις ευθύνες του για την διάλυση της οικογένειας, είναι ταυτόχρονα ουσιαστικός συνεργός στις ίντριγκες του ισραηλινού σωβινισμού εις βάρος των Παλαιστινίων και της απώλειας των περιουσιών των Αράβων υπηκόων. Ο συγγραφέας,

μέσω της ηρωίδας του, μας αποκαλύπτει την πίστη του στην ευτυχία, με τα εξής λόγια: «Ευτυχία υπάρχει κι ας είναι πιο εφήμερη απ' τα όνειρα». Προϋποθέτει όμως «όχι ικανοποίηση της αποδοχής, όχι επαίνους και προαγωγές και κατακτήσεις και κυριαρχία, όχι υποταγή κι υποχώρηση, αλλά τήν ανατριχιαστική χαρά της συγχώρεσης και της ανάμειξης του Εγώ με ένα άλλο, όπου το σώμα γίνεται μουσικό όργανο στα χέρια της ψυχής. Όπου ο Άλλος και το Εγώ ριζώνουν ο ένας βαθιά μες στον άλλο και γίνονται ένα».

Αίγλη Σκουρτσή

Απόσπασμα από το «Μαύρο Κουτί»

του AMOS OZ

«...Διάβασα ξανά και ξανά το συγκεκριμένο σου σεμινάριο, τα σαρκοβόρα φυτά, τον Μπερνανός, τον Εκκλησιαστή και τον Ιησού, μάχαιραν έδωκες μάχαιραν θα λάβης, κι ένα κρύο τρύπησε και τα δικά μου κόκκαλα. Όπως κι εσένα, τη νύχτα των σειρήνων, στο Σικάγο. Μόνον που εδώ στην Ιερουσαλήμ, η νύχτα είναι ρευστή και γαλατένια, καλοκαιρινή, δίχως κεραυνούς και θύελλες στη λίμνη, μονάχα απόμακρες υλακές στις ακτές της ερήμου.

Δεν έχω σκοπό να σε συναγωνιστώ. Το κοφτερό σου μυαλό έχει πάνω μου την ίδια επίδραση όπως το γάβγισμα ενός πολυβόλου: μια θανατηφόρα, εύστοχη βολή γεγονότων, συμπερασμάτων κι επεξηγήσεων, απ' την οποία δεν έχει να συνέρθω. Όπως και να 'χει πάντως, τη φορά αυτή θα σου απαντήσω. Ο Ιησούς και ο Μπερνανός είχαν δίκιο, ενώ εσύ και ο Εκκλησιαστής ίσως μόνο τη λύπηση ν' αξίζετε. Υπάρχει ευτυχία στον κόσμο, Άλεκ, κι ο πόνος δεν είναι το αντίθετό της, αλλά το στενό πέρασμα, απ' όπου σκυφοί και σερνάμενοι, μες στις τσουκνίδες και τ' αγκάθια, φτάνουμε στο σιωπηλό ξέφωτο του δάσους που είναι λουσιμένο στο ασήμι του φεγγαριού.

Θυμάσαι, υποθέτω, το περίφημο εκείνο ρητό στην αρχή της Άννα Καρένινα, όπου ο Τολστόι, ντυμένος το μανδύα μιας γαλήνιας αγροτικής θεότητας κι αιωρούμενος στο κενό, γεμάτος καλοσυνάτη υπομονή κι ευγενική τρυφερότητα, δηλώνει από ψηλά πως

όλες οι ευτυχισμένες οικογένειες μοιάζουν μεταξύ τους, ενώ οι δυστυχισμένες οικογένειες δυστυχούν με το δικό της τρόπο η καθεμιά. Μ' όλο το σεβασμό που έχω στον Τολστόι, σου λέω πως στην πραγματικότητα συμβαίνει το αντίθετο: οι δυστυχείς είν' εκείνοι που βυθίζονται σ' ένα είδος συμβατικής κατάθλιψης, ζώντας μian άγονη μονοτονία κομμένη και ραμμένη πάνω σε πεντέξι, όλα κι όλα, καλούπια κοινής μιζέριας. Η ευτυχία όμως είν' ένα σπάνιο, φίνο κομφοτέχνημα, ένα κινέζικο βάζο, θα 'λεγα, κι οι λίγοι άνθρωποι που την έχουν αγγίξει της έδωσαν μορφή και σχήμα, γραμμή τη γραμμή, στο πέρασμα του χρόνου, ο καθένας κατά δική του εικόνα και ομοίωση, ο καθένας στο δικό του ύφος, έτσι ώστε ούτε δυο μορφές ευτυχίας να μη μοιάζουν μεταξύ τους. Και στο σμίλημα της ευτυχίας τους, οι άνθρωποι ενστάλαξαν το δικό του πόνο και τη δική του ταπείνωση ο Σαν το χρυσάφι που το αποχωρίζουν από τ' άλλα ορυκτά. Υπάρχει ευτυχία στον κόσμο, Άλεκ, κι ας είναι πιο εφήμερη κι απ' τα όνειρα. Στη δική σου περίπτωση μάλιστα, βρίσκεται πέρα απ' το σημείο όπου μπορείς να φτάσεις. Όπως τ' αστέρια, που δεν είναι για να τ' αγγίξουν οι αρουραίοι. Όχι «η ικανοποίηση της αποδοχής», όχι επαίνους και προαγωγές και κατακτήσεις και κυριαρχία, όχι υποταγή κι υποχώρηση, αλλά η ανατριχιαστική χαρά της συγχώρεσης. Της ανάμειξης του εγώ με ένα άλλο. Όπως το στρείδι, που τυλίγει ένα ξένο σώμα

και πληγώνεται, και το μεταμορφώνει σε μαργαριτάρι, ενώ το νερό ακόμα περιβάλλει και ντύνει τα πάντα με τη θερμότητά του. Εσύ ποτέ δε γεύτηκες τη συγχώρευση αυτή, ούτε μια φορά σ' ολόκληρη τη ζωή σου. Όπου το σώμα γίνεται μουσικό όργανο στα χέρια της ψυχής. Όπου ο Άλλος και το Εγώ ριζώνουν ο ένας βαθιά μες στον άλλο και γίνονται ένα και μοναδικό κοράλλι. Κι όπου το στάξιμο του σταλακτίτη τρέφει σιγά σιγά το σταλαγμίτη, ώσπου οι δυο τους να γίνουν ένα.

Σκέψου για παράδειγμα την Ιερουσαλήμ, στις εφτά και δέκα ακριβώς, ένα βράδυ του καλοκαιριού. Οι κορφές των βουνών περιχυμένες με το φως της δύσης. Οι τελευταίες ακτίνες του έχουν αρχίσει να διαλύουν τα πλακόστρωτα σοκάκια, λες και τα γυμνώνουν από την πέτρα τους. Ο ήχος απ' τις αραβικές φλογέρες αναδύεται μέσ' από το φαράγγι μ' ένα μακρόσυρτο βόγχο, που δεν είναι ούτε της χαράς ούτε της λύπης, λες κι οι ψυχές των βουνών στραγγίζουν για να νανουρίσουν το κορμί τους, να κοιμηθεί εκείνο κι αυτές να κινήσουν για το νυχτερινό ταξίδι τους. Ή δυο ώρες πιο ύστερα, τότε που ξεπροβάλλουν τ' αστέρια πάνω απ' την έρημο της Ιουδαίας κι η σιλουέτα του μιναρέ ορθώνεται ανάμεσα στις μουντές λασκοκαλύβες. Τότε που τα δάχτυλα ψηλαφούν την τραχιά υφή της ταπετσαρίας, κι έξω από το παράθυρο μια ελιά λάμπει σαν ασημένια, καθώς παίρνει ένα δώρο φωτός από το πορ-

τατίφ στο δωμάτιό σου, και για μια στιγμή το φράγμα ανάμεσα στις άκρες των δαχτύλων και το ύφασμα εξατμίζεται, κι εκείνος που άπτεται είναι συγχρόνως και απτόμενος και η ίδια η αφή. Το ψωμί στο χέρι σου, το κουτάλακι του τσαγιού, το ποτήρι, το τσάι, τα απλά σιωπηλά πράγματα, άξαφνα στέφονται με μια λεπτή, αρχέτυπη ακτινοβολία. Φωτίζονται μέσ' από την ψυχή σου και σε αντάλλαγμα τη φωτίζουν κι αυτά. Η χαρά της ύπαρξης κι η απλότητά της χαμηλώνουν και σκεπάζουν τα πάντα με το μυστήριο των πραγμάτων που ήταν εδώ πριν από τη δημιουργία της γνώσης. Τα πρωταρχικά πράγματα, από τα οποία είσαι για πάντα εξόριστος, διωγμένος στις σκοτεινές στέπες όπου τριγυρνάς ουρλιάζοντας σε μια νεκρή σελήνη, περιπλανώμενος από τη μια λευκότητα

στην άλλη, γυρεύοντας στις άκρες της τούνδρας κάτι που από πολύ καιρό είναι χαμένο, κι ας έχεις ξεχάσει τι ήταν εκείνο που έχασες, γιατί και τότε: «Η ζωή του είναι φυλακισμένη κι ο θάνατος ζωγραφισμένος σαν προσδοκία μιας παράδοξης ανάστασης, μια υπόσχεση θαυματουργής αναβίωσης μέσ' από την κοιλάδα των δακρύων του». Τη φράση αυτή την πήρα απ' το βιβλίο σου. Ο λύκος, που ουρλιάζει μέσ' στο σκοτάδι, είναι δική μου προσθήκη.

Η αγάπη ήταν κι αυτή δική μου προσθήκη. Που την απέρριψες. Αγάπησες ποτέ κανένα; Εμένα; Το γιό σου μήπως;

Ψέματα, Άλεκ. Ποτέ σου δεν αγάπησες κανένα. Εμένα με κατέκτησες. Κι ύστερα μ' εγκατέλειψες, σα στόχο που έχει χάσει την αξία του. Τώρα α-

ποφάσιες να επιτεθείς στο Μισέλ για να του αποσπάσεις το Βόαζ. Χρόνια τώρα έβλεπες το γιό σου σαν ένα άχρηστο και δίχως νόημα αμμόλοφο, ώσπου πληροφορήθηκες από μένα πως ο εχθρός βρήκε ξαφνικά ένα νόημα στον αμμόλοφο και προσπάθησε να τον κρατήσει κοντά του. Και τότε μάζεψες τις δυνάμεις σου για μια κεραυνοβόλα επίθεση. Και πάλι κέρδισες, σχεδόν σα να μετάνιωνες. Η αγάπη σου είναι ξένη. Ούτε που ξέρεις τι σημαίνει η ίδια η λέξη. Καταστροφή, σύνθλιψη, τεμαχισμός, ισοπέδωση, εξόντωση, εξαφάνιση, διάλυση, χαριστική βολή, εκμηδενισμός, εξάλειψη, αποτέφρωση — αυτά είναι τα μέτρα και σταθμά του κόσμου σου και τα σεληνιακά τοπία όπου πλανιέσαι, με το Ζακχάιμ στο πλάι σου σαν το Σάντσο Πάντσα. Κι εκεί, θες τώρα, να εξορίσεις και το γιό μας».